

TEZĂUR LITURGIC
1 APRILIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. CUVIOASE
MARIA
EGIPTEANCA

BELGRAD, 1973

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

1. АПРИЛ

ЖИТИЈЕ ПРЕПОДОБНЕ МАТЕРЕ НАШЕ МАРИЈЕ ЕГИПЋАНКЕ

ТАЈНУ цареву добро је чувати, а дела Божја славно је објављивати, - тако рече анђео Рафаил Товиту, пошто му на чудесан начин слепе очи прогледаше (Товит. 12, 7). Јер не чувати цареву тајну, опасно је и убитачно; а ћутке прелазити славна дела Божја, велика је штета за душу. Стога се и ја бојим, вели писац Житија преподобне Марије Египћанке, свети Софроније¹[1], патријарх јерусалимски, да оно што је божанско закопам у ћутање. А то ћу учинити, ако не објавим свету повест која је дошла до мене. Не објавим ли је, на мене ће се сручити претња, упућена у Еванђељу лењом служи, који од Господа доби талант да ради са њим, а он га у земљу закопа. Али нека нико не сумња у ово што пишем, и нека нико не помисли да се усуђујем писати неистину. Сачувај ме Боже, да говорим лажи о светитељима. Но ако буде и таквих читалаца којима ће бити тешко да верују чудесном делу ове повести, нека Господ и према њима буде милостив. Јер они, имајући у

виду немоћ људске природе, сматрају да су немогуће чудесне ствари које се говоре о људима. Али треба већ почети повест о овој чудесној ствари која се збила у нашем роду.

У једном палестинском манастиру бејаше неки старац украшен праведношћу и благоразумношћу, који још одмалена беше добро упућен у монашке подвиге. Звао се Зосима. Он све подвиге подвижничког живота прође, и одржа свако правило предато од савршених монаха. А све то чинећи, он никада не пренебреже поучавати се Божјим речима: или лежао, или стајао, или рукама посао обављао, или јео, он никада није престајао славити Бога и поучавати се Божјим речима. Од раног детинњства у манастиру, он се до педесет треће године добро подвизавао у подвижничким трудовима. Али тада га смутише неке помисли, као да је већ у свему савршен и да му не требају никакве поуке од других. И мишљу говораше у себи: Постоји ли на земљи монах који би ми могао користити и указати ми на неки подвиг који ја нисам извршио? Док је он тако помишљао, јави му се Анђео и рече му: О Зосимо! добро си се подвизавао, колико ти је било могуће као човеку; добро си течење подвижничко прошао, али међу људима нема ни једнога који би показао да је савршен. Има већи

подвиг од тога што си ти прошао, али га ти не знаш. Стога, да би сазнао колико још има других путева ка спасењу, изађи из своје земље, као што то учини знаменити патријарх Авраам, и иди у манастир што се налази крај реке Јордана.

Старац одмах поступи по савету Анђела: изађе из манастира у коме је од детињства монаховао, дође на Јордан и обрете указани му од Бога манастир. Зауца на манастирску капију, монах вратар му је отвори, и он каза монаху ко је. Монах извести игумана. Игуман прими Зосиму, и видевши пред собом монаха који сатвори уобичајени монашки поклон и молитву, он га упита: Одакле си, брате? и ради чега си дошао к нама, убогим старцима? Зосима му одговори: Одакле долазим, није потребно рећи; а дошао сам по духовну корист, оче! Јер чух о вама велике и похвалне ствари, које могу душу спријатељити с Богом. Игуман му на то рече: Брате, Бог који једини исцељује немоћи душе, нека тебе и нас научи својој божанској вољи и упути да чинимо све што је корисно. Јер човек човеку не може користити, ако сваки не пази на себе и будна духа не чини оно што је корисно, имајући Бога за свог сарадника. Али, пошто те љубав Христова побуди да видиш нас убоге старце, онда остани код нас, ако си ради

тога дошао. И све ће нас нахранити благодаћу Светога Духа Пастир Добри који је душу своју дао за наше искупљење.

Када игуман то рече Зосими, овај му се поклони, измоли у њега молитву и благослов, и рекавши: Амин* остаде у том манастиру. И виде тамо старце који делањем добрих дела и богоразмишљањем сијају, духом горе, Господу служе. У њих беше молитва непрестана, стајање посвуноћно, посао у рукама а псалми у устима. У њих не беше празне речи; а о стицању земаљских доходака и о бризи житејској у њих не беше ни помена. У њих беше једина и непрекидна брига ово: како умртвити своје тело. Храна им беше хлеб и вода. Сваки их је употребљавао по мери љубави Божје у себи.

Видевши то, Зосима извуче веома много духовне користи за себе, предајући се подвигу. Пошто прође доста дана, приближи се свети Велики Пост. Капија манастирска беше стално затворена; отварала се само када би неко од њих манастирским послом ишао ван манастира. Место је било пусто; и не само не-посећивано од других, већ и непознато мирјанима. У манастиру беше обичај, ради кога Бог и доведе тамо Зосиму. Обичај овај: прве недеље Великог Поста презвитер је служио свету литургију, на којој су се сви причешћивали пречистим Телом и

Крвљу Христа Бога нашег; потом су помало јели; онда су се опет сабирали у цркву, творили усрдну молитву и многе поклоне, целивали један другог, и сваки је пред игуманом чинио поклон просећи од њега благослов и молитву за претстојећи подвиг; после тога се капија манастирска отварала и сви излазили у пустињу певајући заједно цео двадесет и шести псалом: Господ је видело моје и спаситељ мој; кога да се бојим? Господ је заштитник живота мог; кога да се страшим? - У манастиру је остајао један или два брата, не да чувају унутрашњу имовину, јер лопови нису имали шта да украду, него да црква не остане без богослужења. И онда су прелазили реку Јордан. Сваки је са собом носио хране колико је могао и хтео, према својој телесној потреби: један је носио мало хлеба, други смокве, трећи урме, четврти расквашено сочиво, а пети ништа, само тело своје и на њему одећу. Ови што нису носили ништа од хране, ако би их потреба тела приморала, хранили су се зељем што расте у пустињи. Прешавши Јордан, они су се разилазили далеко један од другог, и нису знали како се ко пости или како се подвизава. Ако би ко случајно угледао другог, одмах се уклањао на супротну страну. И сваки провођаше време у непрестаној молитви, и врло мало узимаху хране у одређено време. Пошто би

тако провели цео Часни Пост, они су се на Цвети враћали у манастир. Сваки се враћао, имајући савест своју за сведока свога труда; и нико није питао другога како се и на који начин подвизавао.

Такав дакле беше устав тога манастира. Тако тада и Зосима по обичају манастирском пређе Јордан, носећи нешто мало хране. Своје молитвено правило вршаше пугујући кроз пустињу; строго га је творио и за време једења, и за време нужде. Врло је мало спавао; обично би ноћу сео на земљу, мало отпочинуо, и онда устајао и настављао свој пут. Желео је да отиде до средине пустиње, надајући се да ће тамо наћи некога од отаца који се тамо подвизава и од њега добити духовне поуке. Пошто је путовао двадесет дана, он се мало заустави, и окренувши се Истоку стаде читати Шести час. Јер се он за време свога путовања, вршећи своје молитвено правило, често заустављао, те појао и чинио метанија, поклоне. Када овог пута стајаше појући, он с десне стране угледа као сенку тела људског. Испрва се уплаши, мислећи да је демонско привиђење, и уздрхта. Али, прекрстивши се, он одагна од себе страх. И када, завршавајући већ своју молитву, погледа на југ, он виде где иде неко нага и црна, од сунца опаљена тела, са белом као снег косом на

глави, која је била кратка и досезала до врата. Видевши то, Зосима потрча на ту страну веома обрадован, јер у току тих дана не беше видео људско биће, нити ма какву животињу. А када она прилика издалека угледа Зосиму где иде, сама поче да трчи и бежи у дубину пустиње. Зосима онда као да заборави на своју старост и замореност од пута, трчаше брзо, желећи да стигне ону прилику. И Зосима се показа бржи од бегунца. И када се већ толико ириближи да се глас могао чути, Зосима стаде са сузама викати: Зашто бежиш од мене грешнога старца, слуго истинитога Бога, ради кога у овој пустињи живиш? Причекај мене недостојног и немоћног! причекај ради наде на награду за трудове твоје! Стани, и мени старцу дај молитву твоју и благослов ради Бога који се ни на кога није узгнушао.

Док је ово Зосима говорио са сузама, и већ био близу бегунца, тада се појави један сув поток, и бегунац претрча на другу страну његову. А Зосима уморан, није више могао да трчи, и стаде на овој страни потока, плачући и ридајући још јаче. Тада бегунац с оне стране проговори: Аво Зосимо, опрости ми Господа ради, не могу да изађем пред тебе, јер сам жена, а нага сам. Него ако хоћеш да мени грешној жени даш свој благослов и молитву, баци ми

нешто од твоје одеће, да покријем наготу своју, и тако изађем преда те.

Тада Зосиму спопаде трепет и ужас, јер чу где га по имену зове жена, која га никад видела није, нити икада чула за њега, и рече у себи: Да ова жена није прозорљива, не би ми име знала. - И одмах скиде са себе своју горњу хаљину и добаци јој. Она се огрну, изађе преда њ, и рече му: Зашто ти се прохтело, аво Зосимо, да видиш грешну жену? Шта то хоћеш да чујеш од мене, или чему да се научиш, те си толики труд узео на себе? - А он се баци на земљу, просећи од ње благослов. Но и она се исто тако баци на земљу, и тако ничице распрострти мољаху један другог за благослов. И од обојих се чуло само једно: благослови! благослови! - Пошто прође доста времена, рече жена Зосими: Аво Зосимо, ти треба да благословиш и да молитву сатвориш, јер си ти презвитер и много година служиш светом олтару, приносећи Господу дарове Божанских Тајни.

Ове речи још више запрепастише и уплашише Зосиму, и он, гушећи се у сузама и јецајући, испрекидано говораше: О мати духовна! Ти си се Богу приближила, и потпуно си тело своје умртвила. То најбоље показује дар Божји који имаш, јер ме по имену зовеш и знаш да сам презвитер иако ме никада видела ниси.

Зато Господа ради благослови ти мене, и твојом савршеном молитвом помоли се за мене јадног!

Она онда попусти на старчево усрдно преклињање, и рече: Благословен Бог који жели спасење душама људским! И пошто Зосима рече: Амин! устадоше обоје са земље. Она онда упита старца: Ради чега си, човече Божји, дошао к мени грешници? Ради чега ти се прохтело да видиш жену која нема никакве врлине? Али тебе је упутила благодат Светога Духа, да учиниш услугу телу моме када буде време. Но реци ми, оче, како сада живе у свету хришћани, како цареви, како свете цркве? Зосима јој одговори: Светим молитвама вашим Бог је подарио чврсти мир. Но услиши молбу недостојног старца, и Господа ради помоли се за сав свет и за мене грешног, да не би ово моје путовање по пустињи било без плода.

Она му на то одговори: Аво Зосимо, ти имаш свештенички чин и теби више доликује да се молиш за мене и за све, јер си за то и рукоположен. Али, пошто смо дужни да творимо послушање, ја ћу поступити по твојем наређењу. Рекавши то, она се окрете к Истоку, и подигавши очи и руке к небу, она се стаде молити тихо, и не чујаху се њене речи. Зосима стајаше у трепету, - као што је касније сам казивао -, гледајући у земљу и ништа не

говорећи. И Бога је за сведока призивао, казујући ово: Она се дуго мољаше, и кад ја мало подигох очи са земље и погледах у њу, угледах је где уздигнута један аршин изнад земље стоји на ваздуху и моли се.

Како виде ово, Зосиму спопаде неисказан страх, и он се баци на земљу и, купајући се у сузама, ништа не говораше осим: Господе помилуј! И док тако распрострт лежаше на земљи, старца узнемири мисао, да није ово неко привиђење и дух који се претвара да се моли.

А она се онда окрену старцу, подиже га, и рече му: Аво Зосимо, зашто те помисли смућују и говоре ти да сам ја привиђење и дух, и да се претворно молим? Молим те, оче блажени, буди сигуран у ово: ја сам жена грешница, но светим крштењем ограђена; и нисам привиђење ни дух, већ сам земља, прах и пепео, и заиста тело које никада ништа духовно није помислило. И рекавши то, она осени крсним знаком чело своје, очи, уста и груди говорећи овако: Аво Зосимо, нека нас Бог избави од лукавога, и од замки његових, јер је тежак рат његов против нас.

Чувши то и видевши, старац паде пред ноге њене, и говораше са сузама: Заклињем те именом Господа нашег Исуса Христа, истинитог Бога, рођеног од Дјеве, ради кога идеш нага, и

ради кога си тело своје тако умртвила, немој сакрити од мене житије своје , него ми испричај све, да би обелоданила велика дела Божја. Реци ми Бога ради све, не ради похвале, већ да би мене грешног и недостојног обавестила о себи. А верујем Богу моме, коме живиш, да ме је зато упутио у ову пустињу, да обелодани дела твоја. Ми пак нисмо у стању да се противимо одлукама Божјим. Јер да није било угодно Христу Богу нашем да се дозна за тебе и твоје подвиге, Он те не би показао мени, нити би укрепио на толики пут мене који никада нисам хтео ни могао изаћи из своје келије.

Пошто Зосима изговори то и много других ствари, она га подиже и рече му: Стидим се, оче, да ти причам дела своја. Али, пошто си видео наго тело моје, ја ћу ти обнажити и дела своја, да би дознао коликим је стидом и срамотом испуњена душа моја. Ја ћу ти испричати о себи, не ради неке похвале, као што ти сам рече. Јер чиме се имам похвалити ја која сам била изабрани сасуд ђавола? Но ако станем причати о себи, ти ћеш побећи од мене као што човек бежи од змије, јер ушима нећеш моћи поднети гадости које сам ја недостојна починила. Али ћу ипак рећи све и нећу ништа прећутати. Само те најпре молим, да не престанеш молити се за мене, да обретећеш милост на дан Суда. - А старац,

жељан да сазна житије њено, непрестано плакаше, јер није могао да заустави сузе. И она стаде причати о себи овако:

Ја сам, оче, рођена у Египту. Када ми је било дванаест година, и родитељи још живи, ја се одрекох њихове љубави и одох у Александрију[2]. И пошто изгубих невиност, ја се одадох неуздржљивом и ненаситом блудничењу. Стид ме је и да мислим о томе, а камоли да говорим много. Ипак ћу ти испричати оно што је најнужније, да би сазнао неуздржљивост тела мог: седамнаест пуних година проведох у разврату, не ради неке зараде или поклона, јер нисам хтела да примам ни од оних који су настојавали. А то сам смислила, да бих само што већи број посетилаца привукла себи, и тако задовољила своју телесну пожуду. Но немој мислити да сам била богата, па зато нисам наплаћивала. Не, ја сам живела у беди, и много пута сам гладна прела кудељу. Неугасиви пожар блудни горео је у мени, и ја сам се стално ваљала у блату блуда. Живећи на такав начин, ја једном у време жетве видех силан мушки свет из Либије[3]и Египта како иде на морско пристаниште. Ја онда упитах некога: Куда ови људи тако журе? И добих одговор: У Јерусалим, да би се на празник Крстовдан, који ће бити кроз неки дан, поклонили часном и

животворном Крсту. Ја га онда упитах: Да ли би и мене повели са собом? Он ми одговори: Ако имаш средстава и хране, нико ти неће бранити. Ја му на то рекох: Ја, брате, немам ни средстава ни хране, али ћу ипак поћи и ући с њима у исту лађу, па ће ме они хранити, јер ћу им тело своје дати у најам. А желела сам с њима да путујем, да бих имала што већи број љубитеља готових на моју пожуду. Рекох ти, оче Зосимо, не терај ме да ти причам срамоту своју, јер ме ужас хвата - Господ зна - што речима својим кужим и сам ваздух.

А Зосима, сузама квасећи земљу, одговори јој: Причај Господа ради, причај, о мати моја, и не прекидај тако корисну за мене повест! - И она продужи причати: Тај младић, чувши бестидност мојих гадних речи, насмеја се и оде. А ја бацих преслицу, коју сам тада при себи имала, и похитах к пристаништу морском. Тамо угледах једну групу од десетак младих људи, који ми се учинише погодни за моју похоту, а многи се већ беху укрцали у лађу. И ја, по обичају свом, бестидно банух међу њих и рекох им: Поведите и мене тамо куда идете! Нећу вам бити непријатна! - И додадох још неке ружне речи, на што се сви они стадоше смејати. И видевши моју бестидност, они ме узеше са собом у своју лађу. И лађа крену на пут. А шта се дешавало уз

пут за време пловидбе, како да ти причам, човече Божји! који би језик исказао, и који слух поднео, зла дела моја која починих у лађи за то време? Ја сам тада проклетница приморавала на грех и оне који нису хтели. И била сам учитељица и изразивих и неизразивих нечистота, каквима нема примера. Веруј ми, оче, чудим се, како море поднесе оно моје блудничење. И како земља не отвори уста своја и не вргну ме у пакао, мене која сам толике душе увукла у мрежу смрти? Али сматрам да је Бог тражио моје покајање, не желећи смрти грешника већ стрпљиво чекајући обраћење.

Тако допутовах у Јерусалим. И оне дане пре празника проведох у још већим гадостима. Јер ми нису били доста они младићи с којима допутовах, него сам и врло многе друге грађане и странце наводила на грех. А кад дође празник Крстовдан, ја и тада ловљех младе душе. На сам Крстовдан рано изјутра видех како сви хитају у цркву- Пођох и ја. И са другима уђох у притвор црквени. А кад настаде тренутак воздвижења Часнога Крста Господња, постарих се и ја да с народом уђем у цркву, но беше много света и гурњаве, и ја се бедница с великом муком једва приближих к вратима цркве. Али када ступих на праг, задржа ме нека невидљива сила и не даваше ми ући, док сви други несметано уђоше.

И тако ја сама остадох у притвору. Но мислећи да ми се то догодило од женске немоћи, ја се опет придружих другим долазницима, и приморавах себе да уђем, али све узалуд, јер чим бих ногу своју грешну ставила на праг, одмах ме је нека неочекивана невидљива сила спречавала, и ја сам се враћала натраг у притвор. И тако сам три-четири пута покушавала, али све узаман, нисам могла да уђем. Уморна, ја од стида и изненађења повукох се и стадох у једном углу притвора црквеног. И када се једва унеколико прибрах, ја запитах себе: Шта је то што ми не да да видим животворно дрво Крста Господњег? Тада се очију срца мог косну светлост спасоносног сазнања: све-тла заповест Господња, која просветљује духовне очи, показа ми да ми тиња дела мојих не да да уђем у цркву. И ја стадох плакати, и ридати, и у груди се ударати, уздишући из дубине срца.

Плачући тако, ја подигох очи и угледах горе на зиду икону Пресвете Богородице у притвору, и стадох јој се молити свом духом, говорећи: О Дјево Владичице, која си Бога Логоса телом родила! знам, потпуно знам да ја, овако нечиста и гадна блудница, нисам достојна ни да погледам на чесну икону твоју, икону Пречисте Приснодјеве Марије, која имаш и тело и душу

чисту и неоскврњену. И право је да твоја девствена чистота ненавиди и мрзи мене блудницу. Но пошто сам слушала да је Бог, кога си Ти родила, зато постао човек да зове грешнике на покајање, помози мени усамљеној која ни од кога немам помоћи. Учини, да и мени буде допуштен улаз у цркву, и не лиши ме тога да видим Часно Дрво на коме би телом распет Бог од Тебе рођени, који крв Своју даде за моје искупљење. Нареди, о Владарко! да се и мени отворе врата ради поклоњења божанском Крсту! И Ти ми буди најдостовернији сведок пред Сином Твојим, да никада више нећу тело своје оскврнити блудом, него чим будем видела Свето Дрво Крсно Сина Твог, ја ћу се одрећи света и свега на свету, и одмах ћу отићи онамо куда ме Ти сама, као Посредница мога спасења, будеш упутила.

Рекавши то, и добивши као неко обавештење, ја се, запаљена вером и учвршћена надом на милосрђе Богородице, кренух с места на коме сам стајала и молила се, и опет се придружих онима који су улазили у цркву. И сада ме већ нико није ни задржавао ни спречавао да се приближим вратима на која се улазило у цркву. Али ме беше захватио страх и ужас, те сам сва

дрхтала и тресла се. И кад дођох до врата која ми дотле беху затворена, ја без муке уђох у

цркву, и удостојих се видети часно и животворно Дрво Крста, и видех Тајне Божје, и како је Господ готов да прими оне који се кају. И павши на земљу, поклоних се Часноме Крсту, целивах га са страхом, па изађох журећи к мојој Заштитници. И кад дођох пред свету икону моје Посреднице, падох на колена пред Приснодјевом Богородицом, и изрекох ово:

О увек блажена Дјево Владарко Богородице, Ти показујеш на мени своје преблаго човекољубље! Ти се не гнушаш моје недостојне молитве, јер видех славу коју ја блудница заиста нисам била достојна да видим. Хвала Богу који Тебе ради прима покајање грешника! Шта бих још ја грешна имала размишљати или рећи? Већ је време, Владичице, да испуним обећање које Ти дадох као Посредници: ево, упути ме сада куда хоћеш! и буди ми од сада учитељица спасења, водећи ме путем покајања!

Када ово изговорих, чух глас где ми издалека довикује: Ако пређеш Јордан, наћи ћеш добар мир! - А ја чувши овај глас, и уверена да је мени упућен, са сузама завапих ка икони Богородице: Владичице, Владичице Богородице, не остави ме!

И пошто тако завапих, ја изиђох из притвора црквеног, и стадох ићи врло брзо. Док сам тако журила, неко ме виде и даде ми три новчића,

рекавши ми: Прими ово, мати! - Ја узех и купих за њих три хлеба. И упитах хлебопродавца: Који пут води на Јордан? Он ми показа, и ја кренух хитајући и сузе ронећи. А када дан би на измаку и сунце на заходу, ја стигох до цркве светог Јована Крститеља, крај Јордана. Пошто се у цркви поклоних и помолих, сиђох одмах на Јордан, и његовом светом водом умих руке и лице. И опет се вратих у цркву, и причестих се пречистим и животворним Тајнама Христовим. После тога поједох половину од једнога хлеба, па се напих воде из Јордана, и онда легох на земљу, и преноћих одмарајући се. А кад зора заруди, нађох мали чамац, превезох се на ону страну Јордана, и опет се помолих Путовођи мом - Пресветој Богородици, да ме упути куда она хоће. И ја дођох у ову пустињу. И од тада до данас обитавам овде, чекајући Бога који ме спасава од малодушности и буре, јер се Њему обраћам.

Зосима је онда упита: Колико има година, госпођо моја, откако си се настанила у пустињи? Она одговори: четрдесет и седам година је, откако изиђох из Светога Града. Упита је Зосима: Чиме си се хранила, госпођо моја? Она одговори: Кад сам прешла Јордан имала сам два и по хлеба. Они се постепено сасушише и скаменише. Ја сам их неколико година по мало

јела, док их не поједох. Зосима је онда упита: Како си толико време провела, јеси ли била у опасности, је ли те смућивала нека непријатељска сила? Она одговори: Поставио си ми питање, аво Зосимо, на које се плашим да одговарам- Јер ако будем набрајала многобројне опасности које сам поднела, и љуте помисли које су ме смућивале, бојим се да ме оне опет не захвате. На то јој Зосима рече: Госпођо моја, немој изостављати ништа, јер сам те баш то молио да ми све потанко испричаш. Она му онда рече: Веруј ми, аво Зосимо, седамнаест година проведох у овој пустињи борећи се са мојим безумним жељама као са љутим зверовима. Јер када бих почела да једем, желела сам меса и рибе, којима сам се у Египту хранила. А желела сам и своје омиљено пиће: вино, јер сам много вина пила док сам у свету била. Овде пак, ни воде нисам имала, те ме је силна жеђ сагоревала, и ја сам страшно патила. Понекад ме је морила жеља за развратним песмама, и приморавала ме да певам песме демонске, на које сам била навикла. Но у таквим случајевима, ја сам ударала у плач и била се у груди, сећајући се завета које дадох долазећи у ову пустињу, а мишљу сам се преносила пред икону Пресвете Богородице, моје Посреднице, и пред њом плакала молећи је да одагна од мене

помисли које тако смућују бедну душу моју. И пошто бих дуго плакала и у груди се искрено ударала, светлост би ме са свих страна обасјала и спокојство завладало мојим бићем. А шта тек да ти причам о блудним помислима које су ме спопадале? Аво, опрости: огањ се запаљивао у страсном срцу мом, и сву ме захватао, и на жељено телесно сједињење приморавао. Но када ме је таква помисао нападала, ја сам се бацала на земљу и сузама се заливала, замишљајући себе како стојим пред мојом Посредницом, и она осуђује мој преступ и указује ми на грозне муке. И нисам се дизала са земље дан и ноћ, док ме она слатка светлост не би обасјала и смућујуће ме помисли одагнала- А очи сам своје упирала у моју Посредницу, молећи је непрестано да буде у помоћи мени бедној на пучини пустиње. И заиста, Она ми је била Помоћница, и у покајању Сатрудница. И тако проведох седамнаест година, подносећи безбројне муке. Од тада па све до данас Помоћница моја Богородица руководи ме у свему и за све.

Зосима је онда упита: Није ли ти више била потребна храна и одећа? Она одговори: Пошто поједох оне хлебове, ја сам се седамнаест година хранила зељем које се налази у овој пустињи. А одећа са којом сам прешла Јордан, од овешталости се распаде, те сам велике муке

имала зими од мраза, лети од жеге. Зими сам се много пута премрла тресла и дрхтала од хладноће, н падала на земљу као мртва, и непомично лежала. Борила сам се са многим и различним невољама и неизмерним искушењима. А од тада до данас разноврсна сила Божја сачува грешну душу моју и ништавно тело моје. Јер размишљајући само од каквих ме зала избави Господ, ја стекох непотрошиву храну: наду спасења мог. И ја се храним и покривам речју Божјом, која држи све и сва: јер не живи човек о самом хлебу; него о свакој речи која излази из уста Божјих (Мт. 4, 4). И они који немаху заклона, у камење се обукоше, пошто свукоше са себе одећу греха (ср. Јова 24, 8).

А кад Зосима чу како се она позива на Мојсија и на пророке и на псалме, он је упита: Где си се, госпођо, учила псалмима и другим Књигама? А она, осмехујући се, одговори: Веруј, човече, од како пређох Јордан, ја не видех другог човека осим твога лица данас. А не видех ни звера, нити коју другу животињу- Књигама се никад нисам учила, нити чула другог где чита или пева, него реч Божја жива и делатна учи човека знању. Ето, овим завршавам повест о себи. А сада те заклињем оваплоћењем Бога Логоса да се молиш за мене блудницу.

Када она то изговори, и заврши своје казивање, старац похита да јој се поклони, и са сузама повика: Благословен Бог који твори велике и страшне, славне и дивне и неисказане ствари, којима нема броја! Благословен Бог који ми показа шта дарује онима који Га се боје! Заиста, не остављаш оне који Тебе траже, Господе! - А она ухвати старца и не допусти му да јој направи велики поклон, метаније, и рече му: Заклињем те, оче, Исусом Христом Богом Спаситељем нашим, да ништа од овога што си чуо од мене не кажеш никоме, док ме Бог не узме са земље. А сада, пођи с миром, а догодине ћеш ме опет видети, благодарјећи благодати Божјој која нас чува. Но Господа ради испуни ми ову молбу: идуће године у Пост не прелази Јордан, као што је то пропис вашег манастира.

Чувши то, Зосима се дивљаше како она зна и поредак у његовом манастиру. И ништа друго не говораше осим: Слава Богу који даје велике ствари онима који Га љубе! А она му рече: Остани дакле, аво, као што ти кажем, у манастиру, јер и када би хтео да изађеш нећеш моћи. А на свети Велики Четвртак, у време Тајне Вечере Христове, узми у свети сасуд животворно Тело и Крв Христа Бога нашег, па дођи на ону страну Јордана близу оног насеља, и причекај ме, ја ћу доћи да ме причестиш

Животворним Дарима, јер се досада нисам причестила откако се причестих у цркви светога Претече пред прелазак преко Јордана. А сада свим срцем желим да се причестим, па те молим: не презри моју молбу, већ ми на сваки начин донеси животворне Божанске Тајне да се причестим у време када Господ своје ученике учини причасницима Божанствене Вечере. А Јовану, игуману манастира у коме живиш, реци: Пази на себе и на своје стадо, јер се тамо чине неке ствари које треба исправити. Али хоћу да му то кажеш не сада, него када ти Господ нареди.

Рекавши то, и испросивши од старца молитву за себе, она оде у унутрашњу пустињу. А Зосима, поклонивши се до земље, целива место где стајаху стопала ногу њених, славећи Бога. И врати се, величајући и благосиљајући Христа Бога нашег. Прешавши ону пустињу, он стиже у манастир у одређени дан, тојест на Цвети. И те године оћута оно што виде, и никоме не смеде рећи. А у себи мољаше Бога да му опет покаже оно жељено лице. И туговаше и сетоваше помишљајући како је дугачка година, и хтео је да то време прође брзо као један дан.

А кад се приближи прва недеља светог Великог Поста, сва се братија припремише, и по манастирском обичају сатворивши молитву, сви

певајући изиђоше у пустињу. Али Зосима, пошто се разболе, би приморан да остане у манастиру. И опомену се како му она преподобна рече да, и ако буде хтео, неће моћи изаћи из манастира. Но после не много дана он оздрави, и борављаше у манастиру. А кад се братија вратише из пустиње, и приближи се Велики Четвртак, Зосима учини по завештању: метну у малу чашу Свето Причешће, пречисто Тело и Крв Христа Бога нашег, па то стави у корпу. Осим тога узе мало сувих смокава и урми, и мало сочива расквашена у води, и касно увече оде на уговорено место, и седе на обали Јордана чекајући преподобну. Иако светитељке дуго немаше, Зосима не задрема већ неуморно гледаше ка пустињи, очекујући да угледа оно што је свесрдно желео. И седећи тако, старац говораше у себи: Да је моја недостојност не спречи да дође, или је већ долазила и вратила се пошто ме није нашла? Тако размишљајући старац уздахну и заплака, па подигавши очи к небу мољаше Бога говорећи: Господе, не лиши ме да поново видим оно лице које си ме удостојио видети, да не бих отишао празан, носећи грехе своје на осуду своју. - Пошто се тако са сузама помоли, он опет стаде размишљати у себи: Шта ће бити ако и дође, јер чамца нема? Како ће прећи Јордан и доћи к

мени недостојном? Тешко мојој недостојности! Тешко мени, ако будем лишен таквог добра!

Док старац тако премишљаше, гле, појави се преподобна и застаде на оној страни реке откуда је долазила. Зосима устаде сав радостан и весео, хвалећи Бога. Али га опет стаде мучити мисао, како ће она прећи Јордан. Утом он виде, јер ноћ беше пуна месечине, како она осени крсним знаком Јордан, и пође по води, и ходећи поврх воде иђаше к њему. Он хтеде да јој се поклони, но светитељка му, још идући по води, забрани говорећи: Шта то чиниш, аво, ти - свештеник, па још носиш Божанске Тајне! - И он је послуша. А кад она сиђе с воде, рече старцу: Благослови, оче, благослови! А он одговарајући јој с трепетом, рече: Заиста је Бог истинит, обећавши да ће уподобити Себи оне који очишћују себе по моћи својој. Слава Теби, Христе Боже наш, што си ми преко ове слушкиње Своје показао ко-лико сам далеко од правога савршенства-

Кад он то изговори, она га замоли да прочита Символ свете вере: Вјерују во јединаго Бога, и Молитву Господњу: Оче наш, иже јеси на небесјех. И кад он то учини, светитељка се причести пречистим и животворним Тајнама Христовим, и по обичају целива старца. Затим, подигавши руке к небу, она уз-дахну, заплака и

завапи; Сада отпусти с миром слушкињу Своју, Господе, јер очи моје видеше спасење Твоје! - И онда се обрати старцу: Опрости, аво Зосимо, молим те испуни ми још једну жељу: Иди сада у свој манастир, чуван Божјим миром, а идуће године доћи опет на онај поток где првипут разговарасмо. Доћи, молим те, доћи ради Господа, и опет ћеш ме видети, као што хоће Господ. - А он јој на то рече: Желео бих, ако је могуће, да идем за тобом и гледам твоје чесно лице. Но молим те, испуни мени старцу ову једину молбу: узми мало од хране што донесох овамо. И рекавши то, понуди јој оно што беше донео у корпи. Она прстима узе три зрна сочива, метну их у уста, и рече: Доста је ово благодати духовној која чува неоскврњену природу душе. - И опет се обрати старцу: Моли Господа за мене, оче мој, моли, спомињући свагда мене бедницу! А он се поклони пред ногама њеним, и мољаше је да се моли Богу за Цркву и за царе и за њега. Ово измоливши од ње са сузама, остави је да иде, а сам јецаше и ридаше; јер не смејаше је дуго задржавати, иако је желео, пошто је она незадржљиво хтела да иде. И она, осенивши опет Јордан крсним знаком, пређе га идући поврх воде, као и првипут. Онда се старац врати, обузет радошћу и страхом великим. Усто кораше себе и жаљаше

што не дознаде име преподобне. Али се утеши надом да ће га дознати идуће године.

Пошто прође година дана, Зосима крену опет у пустињу, испунивши претходно све по обичају, и хиташе оном чудесном створењу. После дугог путовања пустињом он примети неке знаке који су му показивали да је место које тражи ту негде, у близини. И он се осврташе час десно час лево, тражећи очима светитељку. Али кад виде да се она ни откуда не појављује, грунуше му сузе, и подигавши очи к небу он се мољаше Богу, говорећи: Покажи ми, Господе, своје неукрадљиво благо, које си сакрио у овој пустињи! покажи ми анђела у телу, са којим није достојан да се упореди сав свет. - Тако се молећи, он стиже до потока, и заставши крај њега он на источној страни виде преподобну где лежи мртва, са прекрштеним рукама на грудима и са лицем окренутим Истоку. Он јој притрча, и сузама својим стаде умивати ноге блаженој, јер се не усуђиваше коснути се неког другог дела њеног тела. И пошто је много плакао, и потребне псалме изговорио, он изврши и опело. И упита себе: Да ли да сахраним тело преподобне? Еда ли ће то бити пријатно блаженој? И док тако он у мислима питаше себе, он угледа више њене главе написано ово: Погреби, аво Зосимо, на овом месту тело смерне Марије, предај прах

праху! Моли Господа за мене, преставила сам се првог априла, у саму ноћ спасоносног страдања Христовог по причешћу Божанственим Тајнама.[4]

Прочитавши овај напис, старац се прво упита, ко је то написао. Јер, она, као што му беше казала, није знала писати. Али се веома обрадова што дознаде име преподобној. А дознаде и то, да је она прошле године оне исте ноћи кад се причестила стигла у тај поток, до кога је он морао путовати двадесет дана, и одмах отишла к Богу. Славећи Бога и сузама квасећи земљу и тело преподобне, старац рече себи: Време је, старче Зосимо, да извршиш што ти је наређено. Али како ћеш гроб ископати кад ништа немаш у рукама? - И рекавши то, он угледа недалеко једну малу мотку, узе је и стаде њоме копати. Али земља беше сува, и копајући старац се знојаше и презнојаваше, но ништа не могаде учинити. И уздахнувши јако из дубине срца, он угледа огромног лава где стоји крај преподобне Марије и лиже јој ноге. То га силно уплаши, нарочито када се опомену како му блажена рече како никада није видела зверове. Но прекрстивши се, старац поверова да ће га покојница силом својом сачувати неповређена. Утом се лав стаде кротко приближавати старцу, умињавајући се и као поздрављајући га. Зосима

онда рече лаву: Лаве, пошто ми велика покојница нареди да сахраним тело њено, а ја сам стар и не могу да ископам гроб, нити имам потребну направу за копање; усто је и мој манастир врло далеко те не бих могао да се вратим брзо са алатом, онда ископај ти гроб својим шапама, да предамо земљи тело преподобне.

Чим лав то чу, одмах предњим ногама ископа рупу толику да у њу може стати тело блажене. А старац поново сузама зали ноге преподобној, и много јој се мољаше да се моли за све- И сахрани тело њено са оном подераном хаљином коју јој он добаци кад је први пут срете. Затим отидоше оба: лав се као овца кротко удаљи у унутрашњу пустињу, а Зосима се врати манастиру свом, благосиљајући и славећи Христа Бога нашег.

Дошавши у манастир, Зосима исприча свима монасима све о преподобној Марији, не прећутавши ништа што виде, и што чу од ње. И сви се дивљаху слушајући велика дела Божја. И са страхом, вером и љубављу стадоше творити спомен и празновати дан престављења преподобне Марије. А игуман Јован, по речи преподобне, нађе неке којима је била потребна поправка, и помоћу Божјом он их поправи.

Зосима проведе свој живот богоугодно, и кад му би близу сто година сконча у манастиру свој привремени живот, и оде у вечни ка Господу[5]. И монаси тога манастира чуваху ову повест о преподобној Марији, али је једни другима казиваху на општу корист свима слушаоцима. Само је нису стављали на хартију. А ја, вели свети Софроније, записах ту повест од њих. Ако су пак неки други боље записали житије преподобне Марије, ја још нисам о томе сазнао. Но и ја, како сам могао према својим моћима, записах ово житије држећи се само истините повести-А Бог који твори дивна чудеса и великим уздарјима узвраћа онима који Му прибегавају с вером, нека да награду онима који с коришћу читају ову повест, и онима који је слушају, и ономе који се потрудио да је запише; и нека их удостоји благог удела ове блажене Марије са свима који су Му од памтивека угодили богомислијем и трудовима. А одајмо и ми хвалу Богу, Цару Вечноме, да нас удостоји да и ми обретемо милост у дан Суда у Христу Исусу Господу нашем, коме приличи свака слава, част и моћ и поклоњење, са Оцем и пресветим и животворним Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

НАПОМЕНЕ:

1. Свети Софроније, патријарх Јерусалимски (634-638. год.), чувен по светости и учености, празнује се 11. марта.
2. Александрија - знаменити град, основан Александром Македонским на обали Средоземног мора, крај ушћа реке Нила.
3. Либија - покрајина у Северној Африци.
4. Преподобна Марија упокојила се 522. године
5. Преподобни Зосим преставио се у првој половини шестог века. Спомен његов слави се 4. априла.
6. Ова година се сматра и годином оснивања манастира, који је по том добио назив: Спасо-Јевтимијевски манастир.

